

ANNEGREET VAN BERGEN

Annegreet van Bergen was onder meer werkzaam als journaliste voor de Volkskrant en Elsevier. Ze schreef de bestseller *Gouden jaren*, waarin op luchtige wijze de veranderingen in de Nederlandse samenleving van na de Tweede Wereldoorlog worden beschreven.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Scène uit de film *Effi Briest* (2009) met
Julia Jentsch als Effi
Briest en Sebastian
Koch als haar echt-
genoot Geert von
Instetten.

**WELKE HISTORISCHE PERIODE
SPREEKT U HET MEEST AAN EN
WAAROM?**

Voor de recente geschiedenis vanaf ongeveer de achttiende eeuw, toen eerst de verlichting en later de industriële revolutie de basis voor de moderne (westerse) samenleving legden.

**WAT HERINNERT U ZICH NOG VAN DE LESSEN GESCHIEDENIS OP DE
MIDDELBARE SCHOOL?**

De lessen over Thomas Malthus, de Britse dominee en econoom. Hij voorspelde rond 1800 dat de wereld een rampzalige situatie van overbevolking en hongernoden tegemoet ging, omdat de bevolking zou groeien volgens een meetkundige reeks en de voedselproductie volgens een rekenkundige. Toen wij eind jaren zestig Malthus op school behandelden, was zijn voorspelling niet uitgekomen en nog steeds is dat niet het geval. Het menselijk vernuft waardoor de productiviteit in de landbouw alsmat stijgt, blijkt sterker dan de (door anticonceptie beteugelde) voortplantingsdrift.

WELKE HISTORISCHE FILM SPRAK TOT UW VERBEELDING?

In mijn ogen is iedere film van vóór 2000 een historische film, om de eenvoudige reden dat er geen mobiele telefoons in voorkomen. In *Rosemary's Baby* (1968) bijvoorbeeld komt de zwangere vrouw erachter dat haar nieuwe gynaecoloog onder één hoedje speelt met haar buuren en echtgenoot – zij willen dat zij het kind van de duivel baart. Alsof dat nog niet erg en spannend genoeg is, moet Rosemary eerst een telefooncel zien te vinden voordat ze haar vorige gynaecoloog kan waarschuwen. Bij een film uit de vorige eeuw ben ik telkens instinctief een fractie van een seconde verbaasd dat de hoofdrolspelers niet direct via hun mobiel alarm kunnen slaan.

**WELKE HISTORISCHE ROMAN HEEFT VEEL INDRUK OP U
GEMAAKT?**

Effi Briest van Theodor Fontane, een boek dat verscheen in 1895. Het is het verhaal van een levenslustig, zeventienjarig meisje dat wordt uitgehuwelijkt aan een oudere huisvriend van haar ouders. Na een paar jaar is dat huwelijk niet enkel een desillusie, maar ook een kooi. De enige manier om zich – voor het moment althans – te bevrijden is door overspel te plegen. Net als *Madame Bovary* (Flaubert, 1856) en *Anna Karenina* (Tolstoj, 1876) wordt Effi Briest daar genadeloos voor gestraft; ze wordt een sociale paria. Haar verhaal illustreert hoe afhankelijk de positie van vrouwen eeuwenlang is geweest. De veranderingen op dit gebied zijn nu zo vanzelfsprekend, dat het bijna niet meer voor te stellen is dat gehuwde vrouwen in Nederland tot 1957 'handelingsonbekwaam' waren.

Net op tijd een telefooncel gevonden. Mia Farrow in *Rosemary's Baby* (1968).

WAT IS DE LAATSTE 'HISTORISCHE SENSATIE' DIE U HEBT GEHAD?

Een textielmuseum in Duitsland. In een oude fabriekshal stonden dertig weef toestellen waarvan er maar twee in gebruik waren. Die twee maakten zo'n hels kabaal dat het pijn aan je oren deed en het me verbaasde dat je überhaupt zonder oordopjes naar binnen mocht. Na een paar minuten vluchtte ik naar de voormalige directiekamer, maar ook tot daar drongen de daverende klappen van schietspoel en weeframen door. Hoe moet dat zijn geweest met alle getouwen in bedrijf? Mijn Enschedese opa heeft jaren in een weverij gewerkt. Pas later begreep ik waarom de arme man op zijn oude dag stokdoof was.

HOE VINDT U DAT GESCHIEDENIS OP (DE MIDDELBARE) SCHOOL GEDOCEERD ZOU MOETEN WORDEN?

Met meer feiten. Ik werd laatst geïnterviewd door een studente journalistiek. Ik vertelde over Den Uyl die tijdens de oliecrisis van 1973 somberde. 'Den Uyl, wie is dat?' vroeg ze. Verbijssterend. Maar in zekere zin ook wel weer geestig. Vorige maand kreeg ik een brief van een felle mijnheer die, ook al is Den Uyl in 1987 overleden, meende dat de huidige economische problemen te danken zijn aan 'economen als Joop den Uyl en consorten'.

WELK NUT HEEFT GESCHIEDENIS VOLGENS U?

Geschiedenis leert mij het heden beter te begrijpen (en te waarderen).

STEL, U MAG EEN HISTORISCH ONDERZOEK DOEN, WAAROVER ZOU DIT GAAN?

Het in kaart brengen van de economische context waarin oude kolenmijnen, scheepswerven, fabrieken, stoomgemalen, spoorlijnen en ander industrieel erfgoed hun oorsprong vonden.

BENT U BEZIG MET HET SCHRIJVEN VAN EEN NIEUW HISTORISCH BOEK EN WAAROVER HANDELT DIT?

Er komt een vervolg op Gouden jaren met daarin nog meer voorbeelden en foto's van de veranderingen in ons dagelijks leven van de afgelopen halve eeuw.

WAT IS VOOR U EEN BELANGRIJKE LIEU DE MÉMOIRE?

Hergebruikte gebouwen, zoals de kunstschaatsbaan op de resten van de Staatsmijn Wilhemina. In plaats van stoflongen krijgen mensen daar nu een wintersportgevoel.

Skiën op de voormalige staatsmijn in Landgraaf.

'Het menselijke vernuft blijkt sterker dan de voortplantingsdrift'

De schipbrug in Deventer in 1876.

WAT IS UW DIERBAARSTE BEZIT DAT OOK HISTORISCHE WAARDE HEEFT?

De ansichtkaart van de schipbrug uit Deventer die mijn moeder als meisje van tien jaar in 1932 tijdens een schoolreisje naar huis stuurde. Het is bijzonder dat die kaart via allerlei omzwervingen bij mij is beland, maar ook het fenomeen schipbrug spreekt tot mijn verbeelding: een rij schepen als drijvend fundament die voor een deel moet uitvaren wanneer de brug wordt geopend voor het scheepvaartverkeer. ■

